

TERHAGEN 1940-1945

SOLDATEN EN WEERSTANDERS

In 2013 hebben we samen met het gemeentebestuur van Rumst ons boek “De grote oorlog 1914-1918 van Reet, Rumst en Terhagen” uitgegeven. Dit rijkelijk geïllustreerd boek is een boeiende mix van getuigenissen, historische feiten en korte biografieën van alle soldaten van de drie toenmalig zelfstandige gemeenten.

Het was de bedoeling om dit te herhalen voor de Tweede Wereldoorlog 1940-1945. De covid-crisis maakte echter dat de noodzakelijke archieven gesloten waren, verscheidene zelfs één jaar lang. Het was dus onmogelijk om de historische opzoekingen te doen in de desbetreffende archieven. Vanaf september 2021 zijn de militaire archieven te Evere opnieuw geopend, maar met heel wat covid-restricties. Je kan de dossiers raadplegen, maar strikt beperkt in de tijd, één uur met maximum één persoon en natuurlijk na afspraak, met een mondkapje. Individuele dossiers van militairen uit de twee wereldoorlogen kan je aanvragen bij de ondersectie Notariaat Defensie, gevestigd in Kwartier Koningin Elisabeth, tevens het hoofdkwartier van het Belgische leger te Evere.

Belgische linie-infanteristen 1939

De dienst 'archieven en stamboek' behandelt in eerste instantie de aanvragen van de Federale Pensioendienst en van andere openbare besturen die wettelijk verplicht zijn om binnen vastgestelde periodes de prestaties van hun werknemers te verzamelen. Hieronder behoren de militiediensten. Zodoende worden jaarlijks meer dan 50.000 dossiers behandeld. Dit is de kernopdracht van het militaire notariaat. Het Belgisch leger is trouwens niet verplicht de militaire dossiers beschikbaar te stellen voor het gewone publiek, het is een zuivere dienst aan de Natie.

De dossiers, meer dan 3,46 miljoen exemplaren, worden bewaard in een archieftruimte met 10 km aan gangen, dit om u een idee te geven van de gigantische omvang van het archief. Er zijn echter maar 2 vrijwilligers werkzaam om de dossiers op te zoeken en ze klaar te leggen. Door de covid-crisis en de sluiting was er een grote achterstand in de aanvragen en raadpleging van de militaire dossiers, namelijk 1800 aanvragen. Ikzelf heb 270 dossiers aangevraagd en uiteindelijk heeft men er 210 teruggevonden. In de loop van de geschiedenis zijn heel wat stukken verloren gegaan door verhuizingen van de archieven en de twee wereldoorlogen. Een bijkomende reden dat men een dossier niet kan vinden is dat het nooit naar het archief is doorgestuurd en het mogelijk zich in een andere locatie bevindt. Ook een foutieve vermelding op het opzoekkaartje kan een reden zijn dat men een dossier niet meer kan vinden.

Ik ben kapitein-commandant Franky Vandaele van de dienst Notariaat Defensie heel dankbaar, dat hij ondanks een overvol afsprakenschema 3 volle dagen kon reserveren voor Rumesta. Het was dan ook nodig om hier zeker 3 dagen te voorzien gezien de grote omvang van het aantal dossiers. Als je dossiers wil aanvragen dien je de namen, geboortedata en indien mogelijk de geboorteplaats door te geven. Voor de Terhaagse soldaten heb ik hiervoor gebruikgemaakt van vroegere gesprekken in leven met oud-strijders, van het oud gemeentearchief van Terhagen, en in éérste instantie van de militielijsten en de kiezerslijsten.

Zeer interessant waren ook de documenten "Aankomst en vertrek uit Terhagen". Deze documenten vermelden de militaire staat, de militieklasse en het regiment van onze soldaten. Een andere bron is de omvangrijke collectie van doodsprentjes en doodsbrieven die we bij Rumesta bewaren, en ook de lijsten oud-strijders 1940-1945 van de heemkundige kring De Root uit Reet waren een grote hulp. Het komt voor dat de doodsprentjes en doodsbrieven vermelden dat het een oud-strijder was, en dat er toch geen militair dossier meer bestaat over de betrokken soldaat, of dat het niet meer te vinden is. Veel dossiers zijn ook onvolledig of bevatten heel weinig informatie buiten de standaardgegevens, zoals persoonlijke documenten met betrekking tot de militair (administratieve documenten, bevordering, tucht, eervolle onderscheidingen en mutaties). Drie dagen lang ben ik samen met onze voorzitter Jan Goosens de dossiers gaan inkijken te Evere. Ondanks de algemene mobilisatie in 1939, waarbij ook de militieklassen van 1937-1938-1939 werden opgeroepen, en hoewel het Belgisch leger zijn grootste numerieke sterkte ooit had (650.000 manschappen), zijn de individuele dossiers minder omvangrijk dan deze uit de Eerste Wereldoorlog 1914-1918. De reden hiervoor is natuurlijk de korte duur van de vijandelijkheden (18 dagen) en de algemene

mobilisatie in 1939. De legerdienst voor miliciens bedroeg vóór 1940, 17 maanden. Tegenover de 4 volle jaren van de Eerste Wereldoorlog is dit betrekkelijk korter. De nieuwe publicatie Terhagen 1940-1945 zal een korte biografie bevatten met de militaire en civiele gegevens van alle Terhaagse soldaten en weerstanders (verzet), wat genealogische gegevens, een bondige historiek van de regimenten waarin ze streden en een beschrijving van de diverse eretekens die ze ontvingen. Ze bevat ook een lijst van alle krijgsgevangenkampen en verzetsbewegingen. Ik heb ook geprobeerd zo goed mogelijk de plaats te situeren waar de soldaten zich bevonden bij de Duitse inval. De militaire dossiers zijn soms heel bondig, andere dan weer zeer uitvoerig. De soldaten van wie geen militair dossier meer te vinden was, (er zijn er heel wat verloren gegaan), maar die volgens andere bronnen toch oud-strijder 1940-1945 waren, worden in een apart hoofdstuk opgenomen.

Gezien de omvang van het aantal manschappen is het nu niet mogelijk één boek te maken over onze drie voormalige zelfstandige gemeenten. Ik ben dus gestart met de soldaten en weerstanders uit Terhagen en als voorbeeld heb ik één korte biografie uitgekozen voor dit jaarboek. Telkens zijn het dossiernummer en het kaartnummer van de soldaten vermeld, wat interessant is voor eventueel belangstellenden die zelf graag meer willen weten en het archief zelf eens willen bezoeken.

Ten slotte nog een kleine kanttekening. Het militair archief beschikt enkel over niet-geclassificeerde persoonlijke dossiers van Belgische militairen geboren vanaf 1889, alle niet gedigitaliseerd, dus enkel documenten op papier van diverse afmetingen. Niet-historische dossiers (soldaten geboren na 1925) worden wegens plaatsgebrek nog maximaal vijf jaar bewaard in Evere en nadien definitief gearhiveerd. Deze dossiers zijn dus niet meer te consulteren.

Serneels Paul Jules Frans. Stamnummer 2949/1396.

Soldaat-milicien van de militieklasse 1939. Fuselier bij het **5e Linierement**. Paul Serneels is geboren te Terhagen op 26 december 1919 als zoon van Constantijn Ludovic Serneels en van Josephina Maria De Bruyn. Paul woonde voor 1940 in de Nieuwstraat 83, te Terhagen; hij was gehuwd met Paulina Meersman en het echtpaar woonde in de Hoogstraat 17 te Terhagen. Paul was van beroep schrijnwerker. In 1939 deed Paul zijn legerdienst bij het 5e Linierement met standplaats te Antwerpen, in 1940 is hij overgegaan naar het 55ste Linierement, een

Vaandel van het 5de Linierement

ontdubbeling van het 5de Linierregiment waarbij hij fuselier was tijdens de 18-daagse veldtocht. Na wat omzwervingen omdat de soldaten niet grondig waren opgeleid, werden ze doorgestuurd naar Frankrijk om daar hun opleiding te vervolledigen, waarbij ze regelmatig onder vijandelijk vuur kwamen. Op weg naar Frankrijk kwam zijn bataljon vast te zitten in Duinkerken, omdat de spoorbrug naar het zuiden vernietigd was. Afgesneden door de oprukkende Duitse troepen, krijgt zijn bataljon de verdediging van het kwartier rond de Pont Emmerly toegewezen. Het bataljon van Paul kwam onder hevig Duits artillerievuur en bombardementen; uiteindelijk raakten ze geheel omsingeld door de Duitsers, waarbij de Belgen verliezen leden door verwondingen en enkele gesneuvelden.

KAART VAN KRIJGSGEVANGENE	
1940-1945	
afgeleverd aan	<i>Serneels</i>
	<i>Paul J. F.</i>
geboren te	<i>Terhagem</i>
den	<i>26 - 12 - 1919</i>
Is Krijgsgevangene geweest	
van	<i>30 - 5 - 1940</i>
tot	<i>3 - 3 - 1941</i>
in	<i>Stal XVII B. N° 16675</i>
	
Volgnummer : <i>129397</i> Handtekening van den houder : <i>Serneels</i>	
De Minister van Landsverdediging, B. B. De Kapitein LABIC <i>A. Huy</i>	

Kaart van krijgsgevangene met dank aan Jef Serneels

Paul is krijgsgevangen genomen door de Duitse troepen nabij Duinkerken in Frankrijk. Van 30 mei 1940 tot 3 maart 1941 was hij krijgsgevangene nummer 16675 in het Stalag XVII B, gevestigd in het Oostenrijkse Gneixendorf-Krems. Paul was lid van de Nationale Strijders Bond. Hij verwierf de herinneringsmedaille van strijder 1940-1945 met 2 gekruiste sabels en de Medaille van Krijgsgevangene met één baret. Paul Serneels overleed te Wilrijk op 16 april 2015.

Bron Arch.mil. Evere Dossiernummer 944503-Kaart 343.

Rudy Schaerlaecken